

In memoriam

In memoriam prof.dr. J. Arends

14 mei 1934 - 19 april 1998

Op weg naar de golfcourse op 19 april 1998 jl. overleed volslagen onverwacht prof.dr. Joop Arends (1934). Veel Nederlandse tandartsen zullen gestudeerd hebben uit boeken over tandheelkundige materialen, die Arends samen met Davidson en anderen schreef. Ook zullen velen zijn zes bijdragen over materialen en cariës in het *Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde* hebben gelezen. Weer anderen zullen één van de zeven internationale congressen hebben bezocht die Arends in Nederland organiseerde. Daarvan was het (wereld-)congres van de International Association for Dental Research in Den Haag in 1986 het grootste.

Opgeleid als vaste-stof fysisch-chemicus werd hij in 1969 hoogleraar in de leer der tandheelkundige materialen en hoofd van het Laboratorium voor Materia Technica in Groningen. Later kreeg de functie een andere naam maar bleef inhoudelijk dezelfde. Hij maakte van het lab al snel een internationaal vermaard laboratorium op het terrein van de fysica en de chemie van de harde tandweefsels. Hij bereikte dat door hard te werken, contacten te leggen en te onderhouden en door het hebben van een zeer goede neus voor het belang van ontdekkingen van hemzelf en anderen. Als hij dacht dat een ontdekking de potentie had om uit te groeien tot een belangrijke onderzoekslijn of een klinische of industriële toepassing, dan leidde hij het werk van het lab in die richting. Zo heeft hij een aantal gebieden van cariësonderzoek tot grote bloei gebracht. Als onderzoeker was hij dan ook vooral een ontdekker en waarnemer.

Arends begeleidde 46 promovendi: fysici, chemici van diverse soort, microbiologen, maar ook een twintigtal tandartsen, die werkzaam waren als klinisch docent in de toenmalige tandheelkundige kliniek. Deze laatsten deden multidisciplinair onderzoek waarbij hun klinische vaardigheden en mogelijkheden werden gecombineerd met de fysisch-chemische inzichten van Arends en de faciliteiten van het laboratorium. Deze samenwerking was heel vruchtbaar voor zowel het laboratorium als de kliniek. In 1986 initieerde Arends het onderzoek aan oppervlakteverschijnselen in relatie tot de tandziekten. Dit onderzoek is door H.J. Busscher na diens promotie voortgezet en ook in medische richting uitgebreid. Het is nu de voornaamste onderzoekslijn van het laboratorium.

Arends ontving vele eerbewijzen; als student al de Unilever Chemie-prijs, later gevolgd door de ORCA-Rolax-prijs van de Europese Organisatie voor Cariës Onderzoek ORCA (1981), de Dental Caries Award van de International Association for Dental Research IADR (1989), de Award van de Japanese Society for the Promotion of Science (1992), een ere-hooglerarschap in Nagasaki (1993) en een eredoctoraat aan de universiteit van Göteborg in 1995.

Hij was bestuurlijk actief in enkele commissies van de (sub)faculteit Tandheelkunde, en ten slotte als decaan van 1984 tot de aankondiging van de sluiting in 1986. Hij oefende zijn invloed vooral uit via zijn uitgebreide informele netwerk en in kleine commissies waar snel zaken gedaan konden worden. Eén van deze commissies was de 'Commissie Beleidsplan' die de Groninger subfaculteit in de jaren zeventig en in het



Prof.dr. J. Arends

begin van de jaren tachtig had. Deze commissie liet enkele invloedrijke nota's verschijnen. Internationaal was hij een aantal jaren bestuurslid en president van ORCA en had enkele bestuurlijke functies in de IADR. In het bijzonder maakte hij zich sterk voor een nauwe samenwerking van de Europese divisies van de IADR. Zo organiseerde hij het eerste gezamenlijk congres van de Continentaal Europese en Scandinavische divisies van de IADR in Groningen in 1981. Het lijkt erop dat binnenkort dergelijke gezamenlijke bijeenkomsten regel zullen worden. Ook bij de 'ombouw' van een Scandinavisch wetenschappelijk tijdschrift tot het European Journal of Oral Sciences speelde hij een belangrijke rol als bestuurder van de CED.

Als persoon in zijn werk kan Joop Arends gekarakteriseerd worden als hard werkend, rechtlijnig denkend, efficiënt in het publiceren of anderszins benutten van in onderzoek gevonden verschijnselen, rechtstreeks en duidelijk in zijn mededelingen, snel en overwegend intuïtief komend tot de juiste beslissing en met een grote belangstelling voor het wel en wee van zijn medewerkers. In samenhang met de onderzoeksonderwerpen waar hij mee bezig was, onderhield hij vele intensieve contacten over de gehele wereld. Hij ondervond daar grote waardering. Het is veelzeggend dat collegae uit Japan, de Verenigde Staten en Europa speciaal overkwamen voor zijn crematieplechtigheid.

De laatste jaren leed Arends aan tinnitus. Hij leek op weg, mede door gebruik te maken van een geavanceerd gehoorapparaat, weer in staat te zijn tot werk, het voeren van gesprekken en het deelnemen aan discussies. Het is droevig en niet te bevatten dat deze stijgende lijn is afgebroken, dat hij het internationaal symposium dat te zijner ere volgend jaar gehouden zou worden niet zal meemaken. Bijzonder droevig is dat hij en zijn vrouw Ginie, die hem in zijn carrière steeds bijzonder heeft gesteund, niet in een ontspannen emeritaatsperiode de gezamenlijke activiteiten zullen kunnen ondernemen die zij zich hadden voorgenomen.

J.J. ten Bosch, Groningen